

ЗАКОН ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

(*) **1**

ОДДЕЛ 1

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Предмет на законот

Со овој закон се уредуваат општите правила за обезбедување на бесплатната правна помош, видовите, опсегот на бесплатната правната помош, давателите и корисниците на бесплатна правна помош, нивните обврски и одговорности, постапката во која се остварува правото на бесплатна правна помош, финансирањето, наградата и надоместокот на трошоците за дадената бесплатна правна помош, бесплатна правна помош во прекугранични спорови, транспарентност и отчетност во давањето бесплатна правна помош, посебните постапки за правна помош, надзорот над примената на овој закон и други прашања кои се однесуваат на бесплатната правна помош. **2**

Член 2

Цел на законот

(1) Целта на овој закон е да се овозможи и унапреди правото на физичките лица на пристап до правдата и правичната судска заштита.

(2) Правото на бесплатна правна помош се остварува во обем и постапка уредена со овој закон.

(3) Овој закон не се применува за правни работи за кои е предвидена бесплатна правна помош со посебни закони.

Член 3

Значење на изразите употребени во овој закон

Одделни изрази употребени во овој закон, го имаат следново значење:

1. Бесплатна правна помош е правна помош одобрена и финансирана од страна на државата на начин и под услови предвидени со овој закон.

2. Примарна правна помош е вид на бесплатна правна помош која се обезбедува од страна на Министерството за правда (во натамошниот текст: Министерството), овластеното здружение и правната клиника.

3. Секундарна правна помош е облик на бесплатна правна помош која се обезбедува од страна на адвокат Запишан во Регистар на адвокати за секундарна правна помош (во натамошниот текст: Регистар на адвокати). **3**

4. Општа правна информација се општи и начелни упатства и информации за начинот, условите и постапката за остварување на определено право или интерес, исполнување на конкретна обврска и упатување на надлежен јавен орган или надлежен суд.

5. Општ правен совет е совет за начинот и можностите за решавање на правното прашање, за законската регулатива, можноста за вонсудско решавање, за правилата и трошоците на постапката, за извршувањето на одлуките на постапката, запознавање со правата и обврските на барателите и корисниците на бесплатна правна помош како и со начинот на давање на правна помош во судски и управни постапки.

6. Здружение е здружение кое согласно одредбите од овој закон ги исполнува условите за давање на примарна правна помош и врз основа на решение на Министерството е овластено за давање на примарна правна помош и е запишано во Регистарот на здруженија овластени за давање на примарна правна помош.

7. Правна клиника е организациона единица на правен факултет при универзитет основан согласно Законот за високо образование и чија цел е реализација на практична настава на студентите.

8. Барател на секундарна правна помош е физичко лице кое поднело пополнето барање за секундарна правна помош до Министерството за правда.

9. Корисник на секундарна правна помош е физичко лице кое ги исполнува условите и на кое му е одобрена правна помош согласно овој закон.

10. Членови на семејството се брачен другар, вонбрачен другар, децата, родителите, браќата и сестрите и други роднини, кои живеат во заедничко домаќинство со барателот на секундарна правна помош и заеднички ги сносат трошоците за живот.

Член 4

Даватели на бесплатна правна помош

(1) Бесплатната правна помош се дава под услови и во постапка предвидени со овој закон.

(2) Бесплатна правна помош може да биде дадена како примарна правна помош и секундарна правна помош.

(3) Примарна правна помош се дава од страна на овластено службено лице на Министерството, овластено здружение и правна клиника (во натамошниот текст: даватели).

(4) Секундарна правна помош дават адвокати во постапка пред суд, државен орган, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Северна Македонија и лица кои вршат јавни овластувања согласно одредбите од овој закон. **4**

(5) Средствата за одобрување на бесплатната правна помош и трошоците за дадената правна помош во постапките предвидени со овој закон се обезбедуваат од буџетот на Министерството, како и од донации и други приходи во согласност со закон.

(6) Одобрената секундарна правна помош може да биде прекината согласно одредбите од овој закон.

(7) Во случаи утврдени со овој закон, корисникот ги надоместува трошоците за секундарна правна помош, во целост или делумно.

(8) Министерот за правда го пропишува начинот на постапување при давањето на бесплатна правна помош.

ОДДЕЛ 2

ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

ГЛАВА I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 5

Право на примарна правна помош

Право на примарна правна помош имаат сите физички лица кои имаат живеалиште или престојувалиште на територија на Република Северна Македонија.

Член 6

Опсег на примарна правна помош

Примарна правна помош опфаќа:

- иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- општа правна информација,
- општ правен совет,
- помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош,
- помош при пополнување на формулари, обрасци издадени од управен орган во управна постапка за социјална заштита и заштита на правата на децата; пензиско, инвалидско и здравствено осигурување; заштита на жртви на родово базирано насилство и семејно насилство; постапка за упис во матична книга на родени; стекнување со документи за лична идентификација и државјанство,
- составување на претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот правобранител и барања за заштита на слободи и права до Уставниот суд на Република Северна Македонија.

Член 7

Обезбедување на примарна правна помош

(1) Примарна правна помош се дава на секое заинтересирано лице.

(2) Првичната средба во Министерството, во овластеното здружение, во правната клиника е со цел на лицето кое е заинтересирано да му се објасни природата на проблемот или да му се помогне да дознае дали проблемот е правно прашање, дали истото е во рамките на опфатот на правните услуги кои Министерството, здружението и правната клиника ги даваат, како и видовите на правна помош кои се најсоодветни за лицето.

(3) Во постапката додека ја даваат примарната правна помош Министерството, здружението и правната клиника немаат право да постапуваат во име и за сметка на лицето.

(4) Примарната правна помош што ја дава Министерството опфаќа:
- иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- општа правна информација,
- општ правен совет,
- помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош.

(5) Примарна правна помош ја дава правната клиника согласно програма за едукација, донесена од страна на правниот факултет, а со цел реализација на практична настава на студентите на правниот факултет. При давањето на примарната правна помош, правната клиника соработува со адвокатите запишани во Регистар на адвокати, како и со Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

(6) Министерот за правда го пропишува начинот на соработка од ставот (5) на овој член по претходно мислење од Министерството за образование и наука и Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

ГЛАВА II. ПРАВА И ОБВРСКИ НА УЧЕСНИЦИТЕ ВО ПОСТАПКАТА ЗА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 8

Обврски на давателите на примарна правна помош

(1) Давателите се должни да даваат примарна правна помош и да соработуваат меѓусебно согласно одредбите од овој закон.

(2) При давањето на примарна правна помош од ставот (1) на овој член, давателот го известува заинтересираното лице за правата и обврските на корисниците на бесплатна правна помош и за постапката за добивање на примарна и на секундарна правна помош, без никаков надоместок.

(3) Давателот има обврска на лицето да му помогне да го пополни барањето за секундарна правна помош како и изјавата за неговата финансиска состојба и финансиската состојба на членовите на неговото семејство, кон кое се приложени оние документи кои само лицето ги поседува и може да ги обезбеди, а се однесуваат на правното прашање за чие решавање се бара правна помош. Министерството по службена должност ги прибавува и сите други потребни документи од надлежни институции.

(4) Врз основа на првичната средба со лицето и целокупната прибавена документација, давателот најдоцна во рок од два дена од средбата ќе изготви кратко писмено мислење за предметот кое ќе го приклучи кон списите и ќе го комплетира барањето за секундарна правна помош.

(5) Здружението или правната клиника во рок од четири дена од приемот на барањето, истото го доставува до подрачното одделение на Министерството кое се наоѓа на подрачјето на кое лицето има живеалиште или престојувалиште.

(6) Давателите водат евиденција за дадената примарна правна помош.

(7) Здружението за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош е должно да доставува месечни извештаи до Министерството. Правната клиника е должна да доставува извештаи на секои шест месеци до Министерството.

(8) За дадената примарна правна помош здружението и правната клиника имаат право на надоместок согласно со членот 12 од овој закон.

(9) Министерот за правда ги пропишува содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на дадената примарна правна помош од ставот (6) на овој член, како и содржината на извештаите од ставот (7) на овој член.

Член 9

Одговорност на давателите на примарна правна помош

(1) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарна правна помош од страна на овластеното службено лице на Министерството (во натамошниот текст: овластеното службено лице) надоместокот на штета паѓа на товар на буџетот на Министерството.

(2) Здружението е одговорно за дадената примарна правна помош.

(3) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарна правна помош од страна на здружението, надоместокот на штета паѓа на товар на здружението.

(4) Правната клиника е одговорна за дадената примарна правна помош.

(5) Доколку е предизвикана штета при давањето на примарната правна помош од страна на правната клиника, надоместокот на штета паѓа на товар на правниот факултет во кој како организациона единица се наоѓа правната клиника.

Член 10

Запишување и бришење на даватели на примарна правна помош во Регистар

(1) Здружението ќе се запише во Регистарот на здруженија овластени за давање на примарна правна помош што го води Министерството доколку ги исполнува следните услови:
- да е запишано во Регистарот на здруженија во Централниот регистар на Република Северна Македонија најмалку пет (5) години пред поднесувањето на барањето,
- да има вработено или ангажирано дипломиран правник со положен правосуден испит,
- во статутот на здружението како една од целите на основањето да е наведено давањето на примарна правна помош во областа за која е основано,
- да има склучено договор за осигурување на одговорност за можна штета при давање примарна правна помош на најнизок износ од 100.000,00 денари на осигурителна полиса,
- да има доставено годишни даночни пријави за три години пред годината на поднесувањето на барањето за упис,
- да исполнува минимални просторни и технички услови кои гарантираат непречено обезбедување на примарна правна помош и
- да има реализирано најмалку три проекти за обезбедување на правна помош или правно советување.

(2) Здружението кое е заинтересирано за давање примарна правна помош до Министерството поднесува барање за упис во Регистарот заедно со доказите за исполнување на условите од ставот (1) на овој член.

(3) Формата и содржината на барањето за упис во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член ги пропишува министерот.

(4) Правната клиника ќе се запише во Регистарот на правни факултети овластени за давање на примарна правна помош што го води Министерството, по поднесено барање за упис, доколку:
- е организациона единица на правен факултет при универзитет основан согласно закон,
- е во состав на универзитет кој е рангиран меѓу првите седум рангирани универзитети во Република Северна Македонија **5**

(5) Министерството во рок од 30 дена од денот на приемот на поднесеното барање за упис од ставовите (2) и (4) на овој член има обврска:
- да оцени дали давателот кој го поднел барањето со потребните документи ги исполнува условите за упис предвидени со ставот (1) односно став (4) на овој член,
- да донесе решение за упис со кое ќе го одобри барањето и ќе изврши упис во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член или да донесе решение со кое ќе го одбие барањето за упис.

(6) Доколку Министерството утврди дека не му се доставени сите докази потребни за донесување на решение за запишување во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, истите ќе ги побара од давателот во рок од седум дена од денот на приемот на барањето за запишување во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член. **6**

(7) Барањето за доставување на дополнителни податоци го прекинува рокот за постапување на Министерството определен во ставот (5) на овој член, до денот на приемот на бараните податоци, во рокот од ставот (8) на овој член.

(8) Доколку бараните податоци од давателот не бидат доставени во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, рокот определен во ставот (5) на овој член, продолжува да тече и во истиот Министерството е должно да донесе решение со кое ќе го одбие барањето за запишување на давателот во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член.

(9) Министерството го води Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член во писмена и електронска форма и го објавува и ажурира на својата веб страницата на секои три месеци.

(10) Министерството со решение ќе го избрише давателот од Регистарот, од ставовите (1) и (4) на овој член доколку:
- се утврди дека за време на давањето или најдоцна една година откако примарната правна помош била дадена, давателот не ги исполнил своите обврски согласно одредбите од овој закон или
- давателот повеќе не ги исполнува условите од ставот (1) односно ставот (4) на овој член.

(11) Против решението на Министерството со кое се одбива барањето за упис на давателот во Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, како и против решението за бришење на давателот од Регистарот може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

(12) Доколку Министерството со решение го избрише давателот од Регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член, истото може да поднесе ново барање за запишување по истекот на 12 месеци од денот на донесувањето на решението за бришење.

(13) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставовите (1) и (4) на овој член го пропишува министерот. **7**

(14) Минималните просторни и технички услови од ставот (1) алинеја б на овој член ги пропишува министерот.

Член 11

Финансирање на здруженијата и правните клиници како даватели на примарна правна помош

(1) Средствата за надоместок за давање на примарна правна помош од страна на овластените здруженија и правни клиници се доделуваат врз основа на јавен конкурс.

(2) Јавниот конкурс го објавува Министерството на својата веб страница и истиот трае 30 дена од денот на објавувањето, во првото тромесечје од тековната година, во рамките на средствата кои се за таа намена одобрени во рамки на буџетот на Министерството за тековната година.

(3) Во јавниот конкурс се наведуваат: приоритетите на конкурсот, вкупниот износ на средствата кои се доделуваат, потребните документи, роковите за спроведување на постапката по јавниот конкурс, временскиот период од најмногу една година во кој се врши давањето на примарна правна помош, критериумите за оценка на пријавите, како и видовите на предвидените трошоци за давање на примарна правна помош кои ќе бидат доделени од Министерството.

(4) Распишувањето и спроведувањето на јавниот конкурс од ставот (1) на овој член, ги врши Комисија за распределба на средства на овластени здруженија и правни клиници за давање на примарна правна помош (во натамошниот текст: комисијата) формирана од министерот за правда, која е составена од три члена и нивни заменици од редот на вработените административни државни службеници. **8**

(5) Комисијата во рок од 30 дена по истекот на рокот за поднесување на пријавите ги разгледува пријавите, изготвува и доставува мислење до министерот за правда во кое е наведена ранг-листа на сите прифатливи пријави.

(6) При оценката на пријавите ќе се земат предвид следните критериуми за доделување финансиски средства на пријавените овластени здруженија и правни клиници: **9**

- Општествената корист од предложениот проект за давање примарна правна помош преку јасни и остварливи цели,
- Проценка на усогласеност на проектните цели кои се состојат во олеснување на пристапот до правда, со приоритетите утврдени во јавниот конкурс како и начинот на којшто обезбедената примарна правна помош ќе овозможи остварување на правата на оние за кои е наменета,
- Искуството во обезбедување примарна правна помош на здружението односно правните клиници како и лицата кои ќе ја обезбедуваат,
- Подрачјето на кое ќе се дава примарна правна помош со цел рамномерна регионална достапност на бесплатната правна помош,
- Оправданост и висина на предвидените трошоци за давање на примарна правна помош.

(7) Врз основа на мислењето од ставот (5) на овој член министерот за правда донесува решение за доделување на средства согласно јавниот конкурс.

(8) Против решението од ставот (7) на овој член може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

(9) Во рок од 30 дена од правосилноста на решението од ставот (7) на овој член, министерот за правда склучува договори со здруженијата односно правните факултети чии организациони единици се правните клиници со кои се уредуваат меѓусебните права и обврски. Од денот на потпишувањето на договорот па се до неговото времетраење, на давателите не им следи надомест согласно член 12 од овој закон. **10**

(10) На секои три месеци давателите од ставот (9) на овој член доставуваат детален наративен и финансиски извештај за реализираните активности и направените трошоци заедно со целокупната придружна документација.

(11) Доколку се утврди дека добиените средства за давање на примарна правна помош давателот ги троши ненаменски или примарната правна помош не ја дава согласно законот и јавниот конкурс или не започнал со реализацијата на одредената работа во предвидениот рок утврден во договорот, Министерството го прекинува натамошното обезбедување на средствата, го раскинува

договорот и во рок од 30 дена покренува постапка за враќање на веќе доделените средства во Буџетот на Министерството и надоместок на штета. **11**

(12) Начинот на распишувањето и спроведувањето на јавниот конкурс, проверката на поднесените документи, начинот на бодување при оценување на пријавите, вршењето на контрола на трошењето на средствата ги пропишува министерот за правда.

(13) Здруженијата и правните клиници запишани во регистарот од членот 10 ставови (1) и (4) кои не се финансираат согласно овој член примаат надомест согласно одредбите од членот 12 од овој закон.

Член 12

Надоместок на здружението и правната клиника како даватели на примарна правна помош

(1) Здружението и правната клиника кои не се финансираат согласно со членот 11 од овој закон, имаат право на надоместок за дадената примарна правна помош за секој предмет одделно за кој е одобрено барање за секундарна правна помош.

(2) Здружението и правната клиника имаат право на надоместок и за дадената примарна правна помош од членот (6) алинеи 5 и 6 од овој закон за следните лица:
- корисници на права на парична помош од социјална заштита,
- приматели на инвалидска пензија и
- жртви на семејно и родово базирано насилство.

(3) Надоместокот од ставовите (1) и (2) на овој член се пресметува врз основа на трошковникот за обемот на извршената работа, а согласно Тарифа за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиници за давање на примарна правна помош.

(4) Министерот ги пропишува образецот за трошковникот и тарифата од ставот (3) на овој член.

(5) Министерството во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот од ставот (3) на овој член, има обврска истиот да го разгледа и да донесе решение со кое се одобрува или не се одобрува исплатата.

(6) Доколку оцени дека се потребни дополнителни податоци за да донесе решение за исплата, Министерството ќе ги побара од здружението и правната клиника во рок од пет дена од денот на приемот на трошковникот, а рокот од ставот (5) на овој член, се прекинува до денот на приемот на бараните дополнителни податоци.

(7) Доколку не ги добие бараните податоци од здружението и правната клиника во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, Министерството во рокот од ставот (5) на овој член, кој продолжува да тече задолжително ќе донесе решение со кое не се одобрува исплатата.

(8) Министерството ќе донесе решение со кое нема да се исплати надоместокот од ставот (1) и (2) на овој член, доколку утврди дека примарна правна помош не била дадена согласно членот 8 од овој закон.

(9) Против решенијата од ставовите (5), (7) и (8) на овој член, здружението и правната клиника можат да поведат управен спор пред надлежен суд.

ОДДЕЛ 3

СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

ГЛАВА I.

ТРОШОЦИ, ОПСЕГ И ПРАВО НА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 13

Општи одредби

(1) Секундарна правна помош се одобрува на лице кое има потреба од стручна правна помош од адвокат за конкретна правна работа и кое не е во можност да ги плати трошоците на постапката заради неговата финансиска состојба и чие барање е оправдано.

(2) Секундарна правна помош опфаќа застапување во постапка пред суд, државен орган, Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Република Северна Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Република Северна Македонија и лица кои вршат јавни овластувања согласно членот 14 од овој закон, како и ослободување од трошоците согласно одредбите предвидени со овој и друг закон.

(3) Во постапката за секундарна правна помош Министерството соработува со Адвокатската комора на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Адвокатска комора), правосудните органи, како и со центарот за социјална работа, државните органи и другите надлежни институции кои согласно закон се должни без никаков надоместок до Министерството да ги достават потребните податоци за обезбедување на секундарна правна помош при што податоците се доставуваат согласно прописите за заштита на личните податоци.

(4) Овластеното службено лице за секое поединечно поднесено барање за секундарна правна помош донесува потврда со која барањето се одобрува или донесува акт како јавна информација со кој се известува барателот (во натамошниот текст: известувањето) дека барањето се одбива.

(5) Со потврдата со која се одобрува секундарна правна помош се:

- овластува назначениот адвокат за давање на секундарна правна помош,
- ослободува корисникот од судски такси и трошоци поврзани со постапката пред суд согласно закон,
- ослободува корисникот од трошоците за вештачењето и
- ослободува корисникот од административни такси.

(6) Вештачењето од ставот (5) алинеја 3 на овој член, се обезбедува преку Бирото за судски вештачења согласно со Законот за вештачење.

(7) Трошоците за обезбедувањето на секундарна правна помош согласно постапките предвидени со овој закон се обезбедуваат од средствата на Буџетот на Министерството. **12**

(8) Доколку корисникот на секундарна правна помош успее во спорот и судот ја задолжи спротивната страна да ги надомести трошоците на постапката целосно или делумно согласно одредбите од законот кои ја уредуваат судската постапка, во тој случај судот во изреката на судската одлука ќе ја задолжи спротивната странка износот на трошоците на постапката да ги уплати на сметката на Буџетот на Република Северна Македонија.

(9) Доверител за наплата на трошоците во постапката за извршување од ставот (8) на овој член согласно Законот за извршување е Република Северна Македонија.

(10) Бесплатната правна помош согласно овој закон не ги опфаќа трошоците кои корисникот на бесплатна правна помош е должен да ги надомести ако не успее во парничната постапка.

(11) Секундарна правна помош ги опфаќа оние трошоци на постапката што настанале по денот на одобрувањето на барањето за доделување на бесплатна правна помош.

Член 14

Опсег на секундарна правна помош

(1) Секундарна правна помош се одобрува за застапување во сите степени во граѓански судски постапки, управни постапки и управни спорови.

(2) Секундарна правна помош се одобрува за застапување во постапка за расправање на оставината пред нотар доколу истата се однесува на имот од членот 19 од овој закон.

(3) Секундарна правна помош се одобрува за составување на поднесоци на должник пред надлежен извршител, кога извршувањето се спроведува со продажба на недвижност од членот 19 став (1) алинеја 1 од овој закон и се исполнети условите за одобрување на правна помош.

(4) Секундарна правна помош од ставот (1) на овој член не се одобрува во случаите предвидени со одредбите од членовите 17 и 22 од овој закон.

Член 15

Право на секундарна правна помош

Право да поднесе барање за секундарна правна помош има:

- лице државјанин на Република Северна Македонија со постојано живеалиште во Република Северна Македонија,
- странски државјанин со дозвола за привремен или постојан престој во Република Северна Македонија или лице без државјанство кое законски престојува во Република Северна Македонија,
- лице кое има право на правна помош обезбедена од Република Северна Македонија согласно меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Северна Македонија и
- баратели на правото на азил.

Член 16

Барање за секундарна правна помош

(1) Постапката за секундарна правна помош започнува со поднесување на барање за секундарна правна помош од заинтересираното лице до подрачното одделение на Министерството кое се наоѓа на подрачје на кое лицето има живеалиште или престојувалиште.

(2) Барањето се поднесува лично, преку пошта или преку овластено здружение.

(3) Лицето пополнува и поднесува посебно барање за секундарна правна помош за секое поединечно правно прашање за чие решавање сака да поведе постапка согласно членот 14 од овој закон.

(4) Образецот на барањето за секундарна правна помош од ставот (1) на овој член, го пропишува министерот.

(5) Министерството, здружението и правната клиника на заинтересираното лице му помагаат во пополнување на барањето за секундарна правна помош согласно со одредбите од членот 8 од овој закон.

(6) Лицето е должно да дава точни податоци за правното прашање за кое бара секундарна правна помош, за својата финансиска состојба и за финансиската состојба на членовите на семејството со кои живее, како и да достави копии од документите што ги потврдуваат податоците наведени во барањето за секундарна правна помош, како и копии од документи кои Министерството не може да ги прибави по службена должност, а кои се однесуваат на правното прашање согласно со закон.

(7) Лицата од членот 15 од овој закон, имаат право да поднесат барање за секундарна правна помош во која било фаза од постапката за чие водење имаат потреба од секундарна правна помош.

(8) Постапката по барањето за секундарна правна помош е итна.

ГЛАВА II. УСЛОВИ ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 17

Општи услови за одобрување на секундарна правна помош

(1) Барателот на секундарна правна помош (во натамошниот текст: барателот) има право да добие секундарна правна помош доколку поради својата финансиска состојба не може да ги оствари со Уставот на Република Северна Македонија и со закон загарантираните права, без да го загрози сопственото издржување и издржувањето на членовите на своето семејство со кои живее во заедничко домаќинство.

(2) Финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство се утврдува врз основа на писмена изјава за финансиската состојба (во натамошниот текст: изјавата) дадена од барателот на правната помош што е дел од барањето за секундарна правна помош.

(3) На барателот му се одобрува секундарна правна помош доколку:
- ги исполнува условите за приход и за имот предвидени со членовите 18 и 19 од овој закон или
- ги исполнува условите предвидени како исклучок за одобрување на правна помош од членот 20 од овој закон.

(4) На барателот ќе му се одобри секундарна правна помош доколку покрај условите од ставот (3) на овој член, барањето за секундарна правна помош е оправдано согласно членот 21 од овој закон.

(5) Доколку во писмената изјава за финансиската состојба барателот достави неточни податоци за својата финансиска состојба или за финансиската состојба на членовите на своето семејство со цел да му биде одобрена секундарна правна помош, барањето за секундарна правна помош ќе се одбие, а барателот нема да може да поднесе ново барање за секундарна правна помош пред истекот на 12 месеци од денот на добивањето на решението.

(6) При утврдувањето на финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство не се земаат предвид приходите и имотот на оние членови на семејството кои се јавуваат како спротивни странки во постапката за чие решавање барателот поднесува барање за секундарна правна помош.

Член 18

Услови за приход на барателот

(1) Се смета дека финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство е загрозувана со трошоците на постапката ако:

- месечниот приход на барателот кој живее сам не го надминува износот на минималната нето плата во Република Северна Македонија, утврдена со прописите од областа на минималната плата,
- месечниот приход на барателот кој живее во заедничко домаќинство со членовите на неговото семејство не го надминува износот на минималната нето плата од ставот (1) алинеја 1 на овој член и месечниот приход на секој нареден член на семејството не го надминува износот од 20% од минималната нето плата утврдена со прописите од областа на минималната плата, **13**

(2) Како месечен приход на барателот на правна помош и на членовите на неговото семејство се смета:

- нето плата,
- пензија остварена во Република Северна Македонија или во странство,
- паричен надоместок по основ на невработеност,
- пријавени или остварени нето приходи во Управата за јавни приходи,
- приходи од финансиска поддршка од областа на земјоделството и руралниот развој кои биле остварени во претходната година,
- воена или цивилна инвалиднина,
- приход од привремена работа во странство,
- остварен приход од финансиски инструменти,
- приход од имот,
- парични средства кај носител на платен промет,
- законска издршка и
- подароци за кои даночните обврзници се обврзани да плаќаат данок на доход од дејности согласно одредбите на Законот за данок на доход. **14**

(3) Како приход од ставот (2) на овој член, не се смета:

- паричен надоместок за помош и нега од друго лице,
- родителски додаток за дете,
- детски додаток и посебен додаток,
- надоместок за телесно оштетување,
- социјална парична помош,
- постојана парична помош,
- еднократна парична помош и помош во натура,
- паричен надоместок за трошоците за сместено лице и надоместок за згрижување на лице во згрижувачко семејство,
- еднократна парична помош за новороденче,
- законска издршка за дете која се усогласува со порастот на трошоците за живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година,
- парична помош за социјално домување,
- надоместок за попишувач за извршување на работи во врска со спроведувањето на пописот на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија на носителот и членовите на домаќинството,
- стипендија,
- средства одобрени од надлежна институција за медицинско лекување во странство,
- додаток за глувост,
- додаток за слепило и мобилност,
- надоместок на плата за скратено работно време поради нега на дете со телесни или ментални пречки во развојот и
- парична помош на лице кое до 18 години возраст имало статус на дете без родители и родителска грижа.

(4) При утврдување на приходот како основ за одобрување на секундарна правна помош се земаат предвид просечните месечни нето примања и приходите наведени во ставот (2) на овој член, што ги добивал барателот на правната помош и членовите на неговото семејство со кои живее во заедничко домаќинство во последните шест месеци пред поднесување на барањето за секундарна правна помош.

(5) Доколку приходот не може да се утврди согласно ставот (4) на овој член, поради нередовни месечни примања на барателот и членовите на неговото семејство, тогаш се пресметуваат повремени примања за период од 12 месеци пред месецот во кој е поднесено барањето за секундарна правна помош.

Член 19

Услови за имотот на барателот

(1) Секундарна правна помош ќе му се одобри на барателот, доколку врз основа на доставената изјава за финансиска состојба на барателот и членовите на неговото семејство, се утврди дека:

- барателот на правна помош и членовите на неговото семејство имаат во сопственост само еден едностанбен објект или стан како посебен дел од зграда во кој живеат,
- покрај имотот наведен во алинеја 1 на овој став, барателот и членовите на неговото семејство имаат во сопственост една или повеќе физички поврзани катастарски парцели со вкупна површина не поголема од 300 м² во град Скопје или 500 м² во општините во Република Северна Македонија, односно една или повеќе катастарски парцели со вкупна површина не поголема од 5000 м² во рурални средини и
- барателот на правна помош и членовите на неговото семејство имаат само едно регистрирано моторно возило чија работна зафатнина на моторот не е поголема од 1 200 кубни сантиметри.

(2) Како имот во смисла на овој закон нема да се сметаат:

- предмети кои согласно со Законот за извршување се изземени од извршување,
- приход од имот што според овој закон се зема предвид при одредувањето на приходот на барателот на правна помош или на членовите на неговото семејство,
- регистрирано патничко возило кое барателот го користи за превоз на инвалидно лице член на домаќинството и
- природно неплодно земјиште (камењари, долови и друго), како и ливади, пасишта, трстици и мочуришта од 5, 6, 7 и 8 класа, согласно со Законот за катастар на недвижности.

Член 20

Одобрување на секундарна правна помош без утврдување на финансиската состојба

(1) По исклучок од членот 18 и членот 19 од овој закон, секундарна правна помош ќе се одобри без утврдување на финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство доколку:

- барателот е сместен во згрижувачко семејство, станбена единица за организирано живеење со поддршка или во установа за социјална заштита, со решение на Центар за социјална работа (во натамошниот текст: посебни околности),
- барателот има потреба од покренување и застапување во постапка за изрекување на привремени мерки за заштита од семејно насилство пред надлежен суд, или
- барателот поради елементарна непогода, виша сила или други околности кои се надвор од негова контрола се најде во финансиска состојба што го спречува самостојно да обезбеди заштита на своите права.

(2) Во случајот од ставот (1) алинеи 2 и 3 на овој член, секундарната правна помош ќе се одобри само доколку барателот приложи потврда дека е евидентиран како жртва на семејно насилство,

односно документација од надлежен орган дека неочекувано се нашол во финансиска состојба која настанала во последните шест месеци пред месецот во кој било поднесено барањето за секундарна правна помош и доколку правната работа за која се бара секундарна правна помош е поврзана со фактот зошто барателот на секундарна правната помош се нашол во состојбата која го спречува да обезбеди заштита на своите права.

Член 21

Оправданост на барањето

(1) При оценувањето дали ќе се одобри секундарна правна помош, покрај условите од членовите 18 и 19, односно членот 20 од овој закон, потребно е да се утврди дали барањето е оправдано.

(2) Барањето ќе се смета дека е неоправдано во следните случаи:

- кога е очигледно дека барањето на барателот е неосновано поради непостоење на правни факти врз основа на кои можат да бидат преземени правни дејствија,
- кога се работи за очигледна злоупотреба на правото на бесплатна правна помош,
- правното прашање за кое е побарана правна помош е очигледно неразумно,
- ако очекувањата и барањата на барателот се очигледно во спротивност со исходите во прашања со исти или слични фактички состојби за исти правни прашања и
- кога барањата на барателот се во спротивност со моралот.

Член 22

Основи за одбивање на секундарна правна помош

Барањето за секундарна правна помош ќе се одбие доколку:

- барателот не влегува во категориите предвидени во членот 15 од овој закон,
- правното прашање за кое се бара правна помош не е предвидено како правно прашање за кое се одобрува правна помош согласно овој закон,
- барањето не е оправдано согласно со членот 21 од овој закон,
- барателот не го поднел барањето за секундарна правна помош навремено согласно со членот 25 став (5) од овој закон,
- органот надлежен за решавање на конкретното правно прашање му помогнал на барателот и му ги посочил можностите за решавање на истото, му ги подготвил потребните документи за заштита или му обезбедил помош на друг начин што укажува дека секундарната правна помош понатаму не е потребна,
- барателот претходно остварил право на секундарна правна помош, а потоа со решение на Министерството бил обврзан да ги плати трошоците поврзани со неоправдано добиената секундарна правна помош но не го сторил тоа во предвидениот рок и износ,
- се однесува на царински и даночни работи,
- се однесува на барање за клевета и навреда,
- се однесува за надомест на нематеријална штета, освен во случаи за жртви на кривични дела, како и во случај на смрт или тежок инвалидитет согласно одредбите од Законот за облигационите односи,
- се однесува на прекршоците,
- се однесува на јавни и комунални услуги определени во Законот за заштита на потрошувачите и Законот за комунални дејности,
- трошоците за давањето на правна помош се несразмерно високи во споредба со вредноста на спорот,
- не поминале шест месеци од денот на донесувањето на решението за прекин на давањето на правна помош на барателот на правната помош согласно со членот 26 став 1 алинеја 4 од овој закон,
- не поминале 12 месеци од денот на донесувањето на решението за прекин на давањето на правна помош на барателот на правната помош согласно членот 26 став 1 алинеја 7 од овој закон,
- адвокатот доставил образложено мислење дека е нецелисходно понатамошното водење на

постапката за која претходно била одобрена секундарна правна помош, а кое се однесува на исто правно прашање и правен основ или - имотни прашања во управна постапка. **15**

ГЛАВА III. ПОСТАПКА ПО БАРАЊЕТО ЗА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 23

Постапка за испитување на барањето

(1) Овластеното службено лице во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето е должно:
- да ги прибави сите податоци потребни за утврдување дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 главата II од овој закон,
- да испита и да утврди дали барателот ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 главата II од овој закон и
- да изготви потврда со која се одобрува или известување со кое се одбива барањето за секундарна правна помош и
- да ја организира првата средба помеѓу адвокатот и корисникот на секундарната правна помош и датумот на одржување да го наведе во потврдата.

(2) Овластеното службено лице врши проверка на податоците дадени во писмената изјава за финансиската состојба на барателот и членовите на неговото семејство кај надлежните органи кои располагаат со податоци за приходот и имотот на физичките лица. Ако овластеното службено лице утврди дека се потребни дополнителни податоци, во рок од седум дена од денот на приемот на барањето, ќе побара дополнителните податоци од барателот за секундарна правна помош согласно закон. **16**

(3) Барањето податоци од ставот (2) на овој член, го прекинува рокот од ставот (1) на овој член, до денот на приемот на бараните податоци.

(4) Доколку барателот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (2) на овој член, истите не ги достави, во рокот од став (1) на овој член, кој продолжува да тече, овластеното службено лице ќе донесе известување со кое барањето за секундарна правна помош се одбива.

(5) Надлежните органи кои располагаат со податоци за приходот и имотот на барателот на секундарна правна помош и на членовите на неговото семејство, согласно став (2) од овој член, се должни да ги достават бараните податоци согласно прописите за заштита на личните податоци без одлагање, а најдоцна во рок од седум дена од денот на приемот на барањето за податоци.

(6) Потврдата со која се одобрува, односно известувањето со кое се одбива барањето за секундарна правна помош се доставува до барателот.

(7) Потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува и до адвокатот.

(8) Барателот може да поднесе приговор во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето, до Министерството против известувањето со кое не се одобрува барањето за секундарна правна помош.

(9) Ако настапат суштински промени во финансиската состојба, барателот може повторно да поднесе барање за секундарна правна помош за истото правно прашање и по истите правни основи за кои овластеното службено лице донело известување со кое го одбило барањето за секундарна

правна помош, освен кога барателот не ги доставил навремено дополнителните податоци во рокот определен со ставот (4) на овој член.

(10) Барањето за секундарна правна помош нема да се разгледа доколку:
- барателот даде писмена изјава дека го повлекува поднесеното барање за секундарна правна помош, за што овластеното службено лице ќе го извести барателот дека нема да го разгледува неговото барање или
- се констатира дека барателот починал по поднесувањето на барањето.

(11) Министерството води евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош.

(12) Овластеното службено лице за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за секундарна правна помош е должно да изготвува извештаи на секои шест месеци.

(13) Министерот за правда ги пропишува содржината, формата и начинот на водење на евиденција за податоците што се однесуваат на решавањето на поднесените барања за правна помош како и содржината на извештаите од ставот (12) на овој член.

(14) Министерот за правда го пропишува начинот на постапување по барањето за секундарна правна помош.

Член 24

Постапка по приговор пред Министерството

(1) Доколку е поднесен приговор против известувањето со кое се одбива барањето за секундарна правна помош, Министерството е должно да го оцени приговорот и без одлагање, а најдоцна во рок од десет дена од денот на приемот на приговорот да донесе решение за одобрување или одбивање на барањето за секундарна правна помош што го доставува до барателот согласно одредбите предвидени во Законот за општата управна постапка.

(2) Решението со кое се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува и до адвокатот.

(3) Против решението на Министерството со кое се одбива барањето за секундарна правна помош барателот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(4) Ако настапат суштински промени во финансиската состојба, барателот може повторно да поднесе барање за секундарна правна помош за истото правно прашање и по истите правни основи за кои Министерството донело решение со кое се одбива барањето за секундарна правната помош, освен кога барателот не ги доставил навремено дополнителни податоци во рокот определен со членот 23 став (4) од овој закон. **17**

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (3) на овој член е итна.

Член 25

Итна постапка по барањето за секундарна правна помош

(1) Ако од барањето за секундарна правна помош и доставената документација се утврди дека постои итна потреба од обезбедување на правна помош или дека за постапување во конкретната правна работа се определени кратки рокови од страна на судот или друг надлежен орган, односно закон, тогаш во рок од два дена од денот на приемот на барањето истото се одобрува, имајќи ги

предвид одредбите од членовите 21 и 22 од овој закон, како и изјавата за финансиската состојба од барањето без да се проверува истата кај надлежните органи.

(2) Потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош се доставува до барателот.

(3) Потврдата од ставот (2) на овој член се доставува и до адвокатот.

(4) За кратки рокови од ставот (1) на овој член, ќе се сметаат роковите определени од страна на судовите или другите надлежни органи, односно закон кои не се подолги од 15 дена сметано од моментот кога рокот започнува да тече.

(5) Барателот во случаите од ставот (1) на овој член е должен барањето да го поднесе истиот, односно најдоцна два дена од денот кога дознал за рокот од ставот (4) на овој член. **18**

(6) По донесувањето на потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош овластеното службено лице е должно во рок од 15 дена да испита и да утврди дали барателот ги исполнува условите за одобрување на помош согласно со членот 18 и членот 19 од овој закон.

(7) Доколку овластеното службено лице утврди дека барателот не ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош ќе постапи согласно со членот 26 од овој закон.

Член 26

Прекин на одобрената секундарна правна помош

(1) Министерството ќе донесе решение со кое се прекинува одобрената секундарна правна помош во следните случаи:

- по барање на корисникот,
- кога корисникот на правната помош починал, освен ако сите членови на неговото семејство со кои живеел во заедничко домаќинство ги исполнуваат условите за одобрување на секундарна правна помош и имаат правен интерес за решавање на правното прашање, имаат волја да ја продолжат постапката во која е одобрена правна помош и ако се работи за правно прашање кое може да се наследи, а за стапување на место на корисникот во постапката го известат Министерството во рок од 15 дена од денот на смртта на корисникот,
- ако адвокатот доставил образложено мислење дека е нецелисходно понатамошно давање на секундарна правна помош,
- кога корисникот од неоправдани причини и во континуитет не се состанува со адвокатот во претходно договореното време и место и за тоа не го известил адвокатот или одбива да соработува во процесот на добивање на секундарна правна помош или во процесот при давање на секундарна правна помош,
- ако се утврди дека корисникот по донесувањето на решението со кое се одобрува секундарна правна помош повеќе не ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 глава II од овој закон,
- ако се утврди дека трошоците за одобрената секундарна правна помош се несразмерно повисоки во споредба со вредноста на спорот или
- ако во периодот на користење на секундарна правна помош се утврди дека корисникот дал лажни податоци со цел да добие секундарна правна помош.

(2) Министерството за случаите од ставот (1) на овој член, има право доколку утврди дека е потребно, да побара дополнителни податоци.

(3) Министерството решението за прекинување на секундарна правна помош го доставува до корисникот и назначениот адвокат.

(4) Против решението на Министерството со кое се прекинува користењето на одобрената секундарна правна помош корисникот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (4) на овој член е итна.

Член 27

Надомест на исплатени средства за неоправдано добиена секундарна правна помош

(1) Лицето на кое претходно му била обезбедена и ја користело секундарната правна помош има обврска во целост да ги надомести исплатените средства за неосновано добиената секундарна правна помош на сметка на Буџетот на Република Северна Македонија, ако:
- дало лажни податоци со цел да добие секундарна правна помош или
- не ги почитувало обврските од членот 28 од овој закон.

(2) Министерството по утврдување на постоење на некоја од причините од ставот (1) на овој член, во рок од 30 дена од денот на утврдувањето на истите ќе донесе решение за надоместок на исплатените трошоци за неоправдано добиената секундарна правна помош.

(3) Во решението од ставот (2) на овој член, Министерството ќе го наведе износот кој корисникот треба да го плати и сметката на која средствата треба да бидат уплатени.

(4) Лицето од ставот (1) на овој член, е должно да го исплати износот за неоправдано добиената секундарна правна помош во рок од 30 дена од правосилноста на решението и да достави потврда до Министерството за извршената исплата.

(5) На предлог на лицето од ставот (1) на овој член, Министерството може да определи поинаков начин на исплата на износот за неоправдано добиената секундарна правна помош имајќи ја предвид неговата финансиска состојба.

(6) Министерството ќе го достави решението од ставот (2) на овој член, до корисникот.

(7) Против решението од ставот (2) на овој член, корисникот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(8) Министерството со цел да обезбеди враќање на исплатените средства за неоправдано добиена секундарна правна помош има право да побара дополнителни податоци од лицето, од надлежните јавни органи и институции, како и од извршителот согласно закон.

(9) Доверител за наплата на средствата од ставот (1) на овој член и трошоците во постапката за извршување, согласно со Законот за извршување, е Република Северна Македонија.

ГЛАВА IV.

ПРАВА И ОБВРСКИ НА УЧЕСНИЦИТЕ ВО ПОСТАПКАТА ЗА СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ

1. Обврски на корисникот на секундарна правна помош

Член 28

(1) Корисникот на секундарна правна помош (во натамошниот текст: корисникот) за целиот период додека му се обезбедува секундарна правна помош мора да ги исполнува условите за одобрување на секундарна правна помош утврдени со Одделот 3 глава II од овој закон.

(2) Во случај на промена на фактите и околностите кои влијаат или би можеле да влијаат на остварувањето на правото на секундарна правна помош корисникот е должен да го извести Министерството во рок од седум дена од денот кога дознал за настанатата промена.

(3) Додека се обезбедува секундарна правна помош корисникот има обврска да соработува и навремено да ги доставува бараните податоци и документи до Министерството и адвокатот согласно закон.

(4) Кога првичната средба со адвокатот не е реализирана од кои било причини, корисникот има обврска во најкраток можен рок да стапи во контакт со назначениот адвокат, но не по истекот на два месеци од денот на приемот на потврдата со која се одобрува барањето за секундарна правна помош.

(5) Корисникот има обврска навремено да го извести адвокатот ако не е во можност да присуствува на претходно договорениот состанок најдоцна пет дена пред денот кога е закажан состанокот.

(6) Доколку се утврди дека корисникот неоправдано добил секундарна правна помош, истиот е должен да ги надомести средствата исплатени за неоправдано добиената секундарна правна помош согласно со членот 27 од овој закон, во Буџетот на Република Северна Македонија.

2. Адвокатот во постапката за секундарна правна помош

Член 29

Запишување и бришење на адвокат во Регистарот на адвокати за секундарна правна помош

(1) Адвокатот кој активно ја врши дејноста адвокатура и е заинтересиран да дава секундарна правна помош поднесува барање за запишување во Регистарот на адвокати, до Министерството.

(2) Министерот ја пропишува формата и содржината на образецот на барањето од став (1) на овој член.

(3) Министерството во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето врши проверка на податоците од истото во соработка со Адвокатската комора и донесува решение за запишување на адвокатот во Регистарот на адвокати.

(4) Министерството води Регистар на адвокати во писмена и електронска форма и истиот го објавува и ажурира на секои три месеци на својата веб страница согласно со прописите за заштита на личните податоци.

(5) Министерството со решение ќе го избрише адвокатот запишан во Регистарот на адвокати во следните случаи:

- по поднесено барање од адвокатот за бришење од Регистарот на адвокати,
- ако адвокатот не соработува со Министерството при давањето на секундарна правна помош,
- ако без основ одбие да дава секундарна правна помош или не ја дава правна помош согласно решението со кое е одобрена, или не одговори на барањето од Министерството да даде секундарна правна помош, **19**
- ако во повеќе наврати не може да се стапи во контакт со адвокатот кој не го известил Министерството за промена на адресата или на податоците за контакт,

- ако се утврди дека адвокатот при давањето на секундарна правна помош не ги исполнува обврските предвидени со членот 32 од овој закон и
- ако адвокатот биде избришан од Именикот на адвокати кој се води при Адвокатска комора.

(6) Против решението со кое се одбива барањето за запишување на адвокатот во Регистарот на адвокати, односно против решението со кое се врши бришење од Регистарот на адвокати, адвокатот има право да поведе управен спор пред надлежен суд.

(7) Бришењето на адвокат од Регистарот на адвокати се објавува на веб страната на Министерството, а решението за бришење на адвокатот се доставува до Адвокатската комора.

(8) Доколку Министерството со решение го избрише адвокатот од Регистарот на адвокати, истиот може да поднесе ново барање за запишување по истекот на 12 месеци од денот на донесувањето на решението за бришење.

(9) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Член 30

Назначување на адвокатот

(1) Кога е одобрено барањето за секундарна правна помош се назначува адвокатот, од листа на адвокати на адвокатска заедница која се наоѓа на подрачјето на кое барателот има живеалиште или престојувалиште и кои се запишани во Регистарот на адвокати.

(2) Доколку од соодветната адвокатска заедница од ставот (1) на овој член, нема запишано адвокат во Регистарот на адвокати, тогаш се назначува адвокат од друга најблиска адвокатска заедница.

(3) Министерот за правда го пропишува начинот за назначување на адвокат.

Член 31

Промена на назначениот адвокат

(1) По барање на корисникот или по службена должност, во рок од 30 дена, од приемот на барањето на корисникот, односно од денот на дознавањето, овластеното службено лице ќе го промени назначениот адвокат кој не ги исполнува обврските од членот 32 од овој закон и ќе овласти друг адвокат од Регистарот на адвокати согласно член 30 од овој закон. **20**

(2) За извршената промена од ставот (1) на овој член, овластеното службено лице во рок од 15 дена од извршената промена, ги известува корисникот, претходно назначениот и новоназначениот адвокат како и Адвокатската комора.

(3) Назначениот адвокат може писмено да се откаже од понатамошно давање на секундарна правна помош во конкретна правна работа и да бара да биде назначен нов адвокат. До назначување на друг адвокат, претходно назначениот адвокат е должен да продолжи да дава секундарна правна помош.

(4) Новоназначениот адвокат го презема натамошното водење на веќе започнатата постапка пред надлежен суд или надлежен орган и продолжува да ја дава секундарната правна помош од онаа фаза во која претходниот адвокат престанал.

Член 32

Обврски и одговорност на адвокатот

- (1) Секундарната правната помош адвокатот ја дава согласно закон при што е должен да соработува со корисникот и Министерството. **21**
- (2) Назначениот адвокат е должен секундарната правна помош да ја дава на корисникот единствено за правната работа конкретно наведена во потврдата или решението со кое е одобрена секундарна правната помош. **22**
- (3) Назначениот адвокат не може да одбие да дава секундарна правна помош, освен во случај кога побараната правна помош е надвор од опсегот на овој закон или не е во согласност со етичките правила или ограничувањата предвидени со актите на Адвокатска комора за што е должен веднаш а најдоцна во рок од три дена да го извести Министерството.
- (4) Ако при давањето на секундарна правна помош адвокатот утврди дека корисникот повеќе не ги исполнува условите за одобрување на правната помош од Одделот 3 глава II од овој закон, должен е за тоа веднаш а најдоцна во рок од три дена да го извести Министерството.
- (5) Адвокатот додека ја дава секундарната правна помош под услови и во постапка утврдени со овој закон не смее да бара од корисникот наплата на награда или на трошоци кои му биле признати и исплатени согласно со овој закон.
- (6) Договорот склучен помеѓу адвокатот и корисникот спротивно од ставот (5) на овој член, е ништовен.
- (7) Доколку нема веројатност за успех или не е разумно да се продолжи со водење на постапката, адвокатот е должен за тоа да го извести Министерството во рок од 15 дена од сознанието.
- (8) Адвокатот е должен во рок од 15 дена од приемот на барањето од Министерството да даде одговор за дополнителни податоци во врска со текот на постапката за која е одобрена секундарната правна помош, за доставениот трошковник за извршена работа или за доставен приговор од страна на корисникот.

Член 33

Постапка за надоместок за дадената секундарна правна помош

- (1) Адвокатот за дадената секундарна правна помош поднесува трошковник:
 - до надлежниот суд за предметот, изготвен согласно правилата на парничната постапката и Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите донесена од страна на Адвокатска комора и
 - до Министерството најдоцна во рок од 15 дена од правосилноста на одлуката, изготвен согласно членот 34 од овој закон.
- (2) Наградата и трошоците на адвокатот за дадената правна помош се утврдува врз основа на поднесен трошковник за конкретниот предмет согласно со членот 34 од овој закон.
- (3) Министерот го пропишува образецот на трошковникот од ставот (2) на овој член.
- (4) Министерството во рок од најмногу 30 дена од денот на приемот на трошковникот од ставот (2) од овој член е должно:

- да го провери трошковникот и
- да донесе решение од ставот (7) на овој член.

(5) Доколку Министерството оцени дека се потребни дополнителни податоци за донесување на решението од ставот (4) алинеја 2 на овој член, во рок од седум дена од денот на прием на трошковникот ќе побара дополнителни податоци од адвокатот и надлежните институции.

(6) Барањето за дополнителни податоци од страна на Министерството од ставот (5) на овој член, го прекинува рокот предвиден во ставот (4) на овој член.

(7) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (5) на овој член, не ги достави истите, рокот за Министерството предвиден во ставот (4) на овој член, продолжува да тече и во тој рок Министерството ќе донесе решение со кое се одобрува или не се одобрува исплатата на наградата на адвокатот согласно доставениот трошковник.

(8) Решението од ставот (7) на овој член, се доставува до адвокатот и корисникот на секундарната правна помош.

(9) Министерството со решение ќе одбие да му го исплати на адвокатот целосно или делумно надоместокот за дадената секундарна правна помош во конкретниот случај, ако при увид или проверка на трошковникот се утврди дека адвокатот не ги исполнил своите обврски и одговорности од членот 32 од овој закон.

(10) Против решението од ставовите (7) и (9) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Член 34

Надоместок на адвокатите за дадената секундарна правна помош

На адвокатот за дадената секундарна правна помош му се исплатува надомест во процентуален износ од адвокатската награда како и трошоци, согласно Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите донесена од страна на Адвокатска комора.

ОДДЕЛ 4

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ ВО ПРЕКУГРАНИЧНИ СПОРОВИ

Член 35 **23**

Општи одредби

(1) Прекуграничен спор е спор во кој лицето чиешто живеалиште или постојано престојувалиште е во земја-членка на Европската Унија, поднесува барање за бесплатна правна помош, а во периодот на поднесување на барањето за правна помош не е во држава каде судот заседава или каде што се извршува судската пресуда.

(2) Министерството ја обезбедува правната помош во прекугранични граѓански спорови во парнична постапка во сите фази и степени, како и во постапка за медијација и извршување, освен во управни работи.

(3) Основите за одбивање на правната помош предвидени во членот 22 став (1) алинеи 5, 8, 9 и 12 од овој закон, не се применуваат на добивањето на правна помош во прекугранични спорови.

(4) Лицето може да поднесе барање за правна помош во прекуграничен граѓански спор додека не е извршена судската пресуда.

(5) Земјата членка на Европската Унија во која подносителот на барањето за бесплатна правна помош има живеалиште или постојано престојувалиште ќе обезбеди правна помош неопходна за покривање на: **24**

1. Трошоци за помош од адвокат или друго лице овластено со закон да дава правна помош, што настанале во таа земја членка додека не е одобрено барањето за бесплатна правна помош во земјата членка каде што заседава судот и
2. Превод на барањето и на неопходните документи кога барањето е поднесено до органите во таа земја членка.

Член 36 **25**

Барање и препраќање на барање во прекугранични спорови

(1) Доколку лицето чиешто живеалиште или постојано престојувалиште е во Република Северна Македонија сака да добие правна помош во прекуграничен спор, истото поднесува барање до Министерството.

(2) Министерството барањето заедно со придружната документација, ќе ги преведе на службениот јазик или на еден од службените јазици на државите членки на Европската унија и ќе го достави до надлежниот орган за прием на писмена на државата членка на Европската унија во рок од 15 дена од приемот на барањето.

(3) Министерството со решение ќе одбие да го препрати преводот на барањето од став (1) на овој член, доколку истото не е поврзано со прекуграничен спор.

(4) Против решението на Министерството од ставот (3) на овој член, барателот на правна помош може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(5) Постапката пред надлежен суд од ставот (4) на овој член е итна.

Член 37 **26**

Одлучување по барања добиени во прекугранични спорови

(1) Доколку Министерството добие барање за бесплатна правна помош во прекуграничен спор препратено од надлежен орган од друга земја-членка на Европската Унија, ќе донесе решение за одобрување или одбивање на секундарна правна помош во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето и ќе го достави до барателот на правна помош.

(2) Доколку Министерството оцени дека се потребни дополнителни податоци за да изготви решение за одобрување или одбивање на барањето за секундарна правна помош, Министерството ќе ги побара дополнителните податоци од надлежниот орган од другата земја-членка на Европската Унија или барателот на правна помош во рок од седум дена од денот на приемот на барањето.

(3) Барањето за дополнителни податоци од ставот (2) на овој член, ќе го прекине рокот предвиден во став (1) овој член.

(4) Доколку не ги добие бараните податоци од ставот (2) на овој член, од барателот на правна помош во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци, Министерството во рокот од ставот (1) на овој член, кој продолжува да тече, ќе донесе решение со кое не се одобрува секундарната правна помош.

(5) На барателот на правна помош во прекугранични спорови ќе му се одобри барањето доколку истиот ги исполнува условите за приход утврдени во овој закон во износот определен за државјанин на Република Северна Македонија, предвидени со овој закон.

(6) Како исклучок од ставот (5) на овој член, правната помош може да се одобри кога барателот не ги исполнува условите утврдени со овој закон, но може да докаже дека не е во состојба да ги покрие трошоците на постапката поради разликата во трошоците за живот помеѓу земјата-членка каде што има живеалиште или постојано престојувалиште и трошоците за живот во Република Северна Македонија.

(7) Решението на Министерството за одобрување на секундарна правна помош во прекуграничен спор ќе ги покрие следниве трошоци поврзани со природата на прекуграничниот спор:
- Толкување, 27

- превод на документите кои ги бара судот или надлежниот орган и кои ги користи примателот како неопходни за решавање на случајот,
- патните трошоци за барателот кога физичкото присуство на лицата задолжени за претставување на случајот на подносителот е неопходно во судот, согласно со закон или според судот на таа земја членка кога судот одлучил дека лицата не можат да бидат задоволително сослушани на ниту еден друг начин.

(8) Против решението на Министерството со кое не се одобрува секундарна правна помош во прекуграничен спор барателот на правна помош може да поведе управен спор пред надлежен суд.

(9) Постапката пред надлежен суд од ставот (8) на овој член е итна.

ОДДЕЛ 5

ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ

Член 38

Обезбедување на одбрана и застапување во кривични работи

Одбраната и застапувањето во кривична постапка се обезбедуваат согласно со одредбите на Законот за кривична постапка.

Член 39

Правна помош на деца

(1) Одредбите од овој закон за правилата на постапката за одобрување на секундарна правна помош не се применуваат во обезбедувањето на правна помош на дете согласно одредбите на Законот за правда за децата.

(2) Кога правната помош се дава на деца во постапките пред центарот за социјална работа и Министерството за внатрешни работи во согласност со одредбите од Законот за правда за децата, Министерството има обврска само да врши исплата на доставениот трошковник од страна на адвокатот.

(3) Министерството ги надоместува трошоците за медијација, во случаите кога судот задолжително ја определува истата согласно Законот за правда за децата.

(4) Наградата за адвокатот за дадената правна помош од ставот (2) на овој член, се пресметува во согласност со членот 34 од овој закон.

(5) За дадената правна помош од ставот (2) на овој член, адвокатот доставува компетиран трошковник до Министерството заедно со потребните документи предвидени со Законот за правда за децата.

(6) Образецот на Трошковникот предвиден од ставот (5) на овој член, го пропишува министерот. **28**

(7) Во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот, Министерството треба:
1) го испита трошковникот и **29**
2) да донесе решение за исплата.

(8) Доколку адвокатот постапи спротивно од ставот (5) на овој член, Министерството во рок од седум дена од денот на прием на трошковникот, ќе побара од адвокатот дополнителни податоци.

(9) Барањето за дополнителни податоци ќе го прекине рокот предвиден во ставот (7) на овој член, сè додека бараните дополнителни податоци не бидат доставени од страна на адвокатот.

(10) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци од ставот (8) на овој член, не ги достави истите, рокот за Министерството предвиден во ставот (7) на овој член, продолжува да тече и истото во тој рок ќе донесе решение со кое не се одобрува исплата на адвокатот.

(11) Против решението од ставот (10) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

Член 40

Правна помош на баратели на азил

(1) Бесплатната правна помош се обезбедува во постапка за признавање на правото на азил, а барателот на право на азил може да поднесе барање за бесплатна правна помош сè до правосилноста на одлуката.

(2) Одредбите од овој закон кои се однесуваат на поднесување и одлучување по барањата за секундарна правна помош не се применуваат на обезбедувањето на правна помош во постапката за признавање на правото на азил.

(3) За правото на бесплатна правна помош во постапката за признавање на правото на азил, лицето барател на право на азил може да добие информација од институцијата надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил, Министерството за правда или здруженијата овластени за давање на примарна правна помош.

(4) Доколку барателот на право на азил нема доволно средства да повика адвокат и сака да оствари право на бесплатна правна помош во постапката за признавање на правото на азил, истото ќе поднесе барање за бесплатна правна помош на јазик што го разбира до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил.

(5) Образецот на барањето за бесплатна правна помош од ставот (4) на овој член, го пропишува министерот.

(6) Доколку барател на право на азил на кој во случаи и во постапка предвидени со одредбите од законот со кој се уредуваат условите и постапката за добивање на право на азил, му е изречена мерка ограничување на слобода на движење, сака да добие бесплатна правна помош, истиот ќе поднесе барање за бесплатна правна помош до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(7) Институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за признавање на право на азил, веднаш, а најдоцна во рок од пет дена од приемот на барањето за бесплатна правна помош поднесено од барателот на право на азил од ставот (6) на овој член, ќе повика адвокат од листата составена од Министерството и ќе обезбеди толкувач.

(8) Секои три месеци Министерството ја ажурира листата на адвокати кои обезбедуваат правна помош во постапка за признавање на правото на азил и ја доставува истата до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(9) Доколку барателот на право на азил сака да добие бесплатна правна помош во постапка за признавање на правото на азил, а не му е изречена мерка ограничување на слобода на движење согласно одредбите од законот со кој се уредуваат условите и постапката за добивање на право на азил, истото ќе поднесе барање за бесплатна правна помош на јазик што го разбира до институцијата што е надлежна за одлучување по барањата за азил.

(10) Институцијата надлежна за одлучување по барањата за признавање на правото на азил веднаш, а најдоцна во рок од пет дена од денот на приемот на барањето за бесплатна правна помош од ставот (9) на овој член, ќе го испрати истото до Министерството.

(11) Министерството во рок од пет дена од денот на приемот на барањето за бесплатна правна помош ќе донесе решение за одобрување на бесплатна правна помош, за надоместување на трошоците за толкување и ќе му определи адвокат на барателот на азил.

(12) Наградата за адвокатот за дадената секундарна правна помош во предметите за остварување на право на азил се пресметува во согласност со поднесениот трошковник и членот 34 од овој закон.

(13) Образецот на трошковникот на адвокатот предвиден во ставот (12) на овој член, го пропишува министерот.

(14) Адвокатот го поднесува трошковникот за обезбедената секундарна правна помош до Министерството најдоцна 15 дена од денот на правосилноста на одлуката.

(15) Во рок од 15 дена од денот на приемот на трошковникот, Министерството е должно:
1) да го провери трошковникот и
2) да донесе решение за исплата на наградата за дадената правна помош.

(16) Доколку адвокатот достави некомплетен трошковник, Министерството во рок од седум дена од денот на приемот на трошковникот ќе достави барање за дополнителни податоци до адвокатот.

(17) Барањето за дополнителни податоци од ставот (16) на овој член, ќе го прекине рокот предвиден во ставот (15) од овој член, сè додека бараните дополнителни податоци не бидат доставени од страна на адвокатот.

(18) Доколку адвокатот во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнителни податоци не ги достави истите до Министерството, рокот предвиден во ставот (15) на овој член,

продолжува да тече и Министерството во тој рок ќе донесе решение со кое не се одобрува исплата на награда на адвокатот.

(19) Против решението од ставот (18) на овој член, адвокатот може да поведе управен спор пред надлежен суд.

ОДДЕЛ 6

НАДЗОР И УВИД

Член 41

Надзор над дадената примарна правна помош

(1) Министерството врши надзор над дадената примарна правна помош врз основа на поднесено барање на лицето кое добило примарна правна помош или по службена должност, при што утврдува дали дадената примарна правна помош била обезбедена согласно одредбите од Оддел 2 од овој закон, односно членот 8 од овој закон.

(2) При вршењето на надзорот од ставот (1) на овој член, Министерството има право и обврска да ги собере сите неопходни податоци, вклучувајќи ги мислењата од здружението, од правната клиника, како и од лицето кое добило примарна правна помош.

(3) Доколку утврди дека примарна правна помош не била дадена согласно одредбите од Оддел 2 од овој закон, Министерството е овластено да:

- донесе одлука за бришење на здружението од Регистарот на здруженија овластени за давање примарна правна помош,
- донесе одлука да не му исплати надоместок на здружението, односно на правната клиника,
- до правниот факултет да достави известување за работењето на правната клиника,
- донесе одлука за бришење на правната клиника од Регистарот на правни факултети.

(4) Министерството има обврска да достави одговор за исходот од извршениот надзор до лицето кое го поднело барањето за вршење надзор над добиената примарна правна помош.

Член 42

Увид во давањето на секундарна правна помош

(1) Министерството по службена должност или на барање на корисникот врши увид во предметот и списите кај адвокатот.

(2) При вршењето на увидот од ставот (1) на овој член, Министерството е должно да ги собере сите потребни податоци и списи и да оформи мислење за истиот.

(3) Министерството по оформувањето на мислењето од ставот (2) на овој член, ќе донесе решение со кое:

- се прекинува давањето на секундарна правна помош согласно со одредбите од членот 26 од овој закон или
- се брише адвокатот од Регистарот на адвокати во случаите наведени во членот 29 став (5) од овој закон или
- целосно или делумно се одбива исплатата на адвокатот за дадената секундарна правна помош, согласно со членот 33 од овој закон.

(4) Министерството во рок од осум дена од донесувањето на решението, ја известува Адвокатска комора за решението кое е донесено согласно ставот (3) на овој член.

ОДДЕЛ 7

ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ ВО ДАВАЊЕТО БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

Член 43

Денови на бесплатен правен совет

(1) Министерството во соработка со Адвокатската комора, Нотарската комора, Комората на извршители, Комората на медијатори, здруженија овластени за давање на примарна правна помош и правни клиници полугодишно организира одржување на денови на бесплатен правен совет за сите граѓани за прашања од областа на медијацијата, адвокатурата, нотаријатот и извршувањето.

(2) Министерството донесува шест месечен план за местото и времето на одржување на деновите на бесплатен правен совет, кој јавно го објавува на својата веб страна. [30](#)

Член 44

Годишен извештај на Министерството за бесплатна правна помош

(1) Министерството поднесува Годишен извештај за бесплатна правна помош за активностите поврзани со обезбедувањето на правната помош до Владата на Република Северна Македонија на усвојување и истиот го објавува на својата веб страницата. [31](#)

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член, особено содржи податоци за:

- бројот на лицата на кои им била дадена примарна правна помош,
- бројот на поднесени барања за секундарна правна помош,
- бројот на одобрени барања за секундарна правна помош,
- бројот на одбиени барања за секундарна правната помош, [32](#)
- бројот на донесени решенија со кои се прекинува одобрената секундарна правна помош,
- правната работа за која се одобрува или се одбива правната помош,
- број на здруженија кои даваат примарна правна помош,
- број на правни клиници кои даваат примарна правна помош,
- број на адвокати кои даваат секундарна правна помош,
- буџет наменет за бесплатна правна помош,
- износ на средства исплатени за бесплатна правна помош,
- износот на вратените средства од наплатени трошоци за правната помош.

ОДДЕЛ 8

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 45

Здруженијата и адвокатите кои до денот на отпочнувањето на примената на овој закон се запишани во Регистарот на здруженија на граѓани за претходна правна помош и Регистарот на адвокати за

правна помош согласно Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на Република Македонија“ број 161/2009, 185/11, 27/14 и 104/15), продолжуваат со својата работа согласно со овој закон.

Член 46

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 47

Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите од член 34 од овој закон која ја донесува Управниот одбор на Адвокатска комора, ќе се усогласи со одредбите од овој закон во координација со Министерството за правда во рок од три месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 48

(1) Одредбите од членовите 35, 36 и 37 од овој закон, ќе започнат да се применуваат по пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

(2) Одредбата од членот 35 став (1) не се однесува на Кралството Данска.

Член 49

Со денот на отпочнување со примената на овој закон, престанува да важи Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на Република Македонија“ број 161/2009, 185/11, 27/14 и 104/15), освен членот 8 во делот кој се однесува на заштита на жртвите од казниви дела и заштита на жртви од трговија со луѓе.

Член 50

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 октомври 2019 година.